

7. december 1938. Handlová.

Zápisnica napísaná na obecnom notárstve s Máriou Sch., predtým obyvateľkou obce Bátorove Kosihy, ktorá vypovedala, že hneď po príchode maďarského vojska bola vyhostená s piatimi deťmi z územia Maďarska.

Zápisnica

Manžel ušiel ešte pred príchodom okupačného vojska. Ja s piatimi deťmi som zostala v Bátorkesy (Bátorove Kosihy), (majer Antalháza - Antonov sad) u rodičov môjho muža, ktorí si tam kúpili roľu. Keď došlo maďarské vojsko, ihneď sme všetci Slováci z majera boli vyzvaní, aby sme o 15 minút nastúpili. Potom na vozoch nás dopravili od poludnia do večera do Parkanu (Štúrovo), kde sme boli zavretí pravdepodobne v nejakom vojenskom kine, kde na dlážke sme prebdeli noc. Odtiaľ nás podľa majerov roztriedili a dostali sme sa do kasárni. Potom po dvoch dňoch nás vyšetrovali, kto je akej národnosti a odkiaľ pochádza. Mňa s deťmi naložili do nákladného vagónu a vykázali do Levíc. Nejakého neľudského počinania maďarských vojakov a nejakých výčinov som nebola očitou svedkyňou.

Zápisnica po prečítaní a vysvetlení podpísaná

notársky podpis, v. r.
notár

okružla pečiatka
obvodného notárskeho úradu

Marie Sch., v. r.
stránka

SNA, KÚ, kr. 256, f. 71527/38 prez., č. 120

7. december 1938. Šrobárová.

Sťažnosť Miestnej organizácie Hlinkovej slovenskej ľudovej strany Generálnemu sekretariátu v Bratislave na národnostný útlak Slovákov na okupovanom území a žiadosť obyvateľov obce o vystáňovanie na Slovensko.

Dolupodpísaní kolonisti obce Šrobárová, úctivo prosíme o nejaké informácie ohľadom nášho stavu na zabranom území, či skutočne, bohužiaľ, budeme musieť tu ostať, či nás nejakým spôsobom budete chcieť vyslobodiť z tohto nešťastného miesta, nakoľko vidíme, že zo susedných a okolitých kolónií sa už sťahujú. Ako Vám je už známe z informácií, čo sa kde dialo, podobnú drámu sme aj my tu zažili, o ktorej sa ani tak ďaleko nemôžeme rozpisovať.

Niečo v krátkosti Vám udávame:

1. Zrušili nám obec, rozpustili nám obecné zastupiteľstvo. Zhabali nám obecnú pokladňu. Vymenovali nám starostu z maďarskej obce, ktorý sa sem nastáňoval na jeden kolonizačný podiel.

2. Za listonoša nám vymenovali Maďara a obecného bubeníka máme tiež Maďara, ktorý vôbec nehovorí po slovensky.

3. Dostali sme sem dvoch učiteľov Maďarov, jeden čiastočne ovláda slovenčinu. Zapísa-

ných je jednodostesať (110) slovenských žiakov a Maďarov je len (7) sedem. Ten učiteľ, ktorý čiastočne ovláda slovenčinu, teraz rozdelil deti nasledovne:

a. Chlapcov v slovenskej škole vyučuje učiteľ, ktorý nevie rozprávať po slovensky a do pravopisu sa vôbec nerozumie.

b. Dievčence prinútil ísť do maďarskej triedy, učí ich Maďar, ktorý vôbec nevie slovensky.

c. Keď nás predvolajú na úrady, žiaden z úradníkov nechce s nami vyprávať po slovensky, hoci ich poznáme, že vedia slovensky. Musíme si vždy zobrať so sebou tlmočníka.

d. Vyšetrovanie neprestáva. Istý vojenský dôstojník (major) na Okresnom úrade v Komárne pri prihlasovaní vojnopovinných mužov, ku ktorému sa každý musel ísť prihlásiť, sa opýtal, odkiaľ sme. Keď sa dozvedel, že sme Slováci kolonisti (telepesi) – ako nás volajú pred verejnosťou, kde bolo asi 150 Maďarov, hovoril: „Miért már nemcsaptatok agyon ezeket“, to je Prečo ste ešte nepozabíjali týchto?

e. Keď sa ďalší prišli prihlasovať, ktorých vždy určili žandári, istý dôstojník sa vyslovil, že ak ešte raz tam príde Slovák kolonista, tak ich hneď postrieľa ako psov. Ani ich vôbec neprihlásil a museli odísť domov. Niekoľkí občania po vyšetrovaní dostali rozkaz, aby sa každý deň presne o 8. hod. hlásili na žandárskej stanici, ktorá je 5 km vzdialená. Pohrozili, že beda im, ak nesplnia rozkaz.

f. Keď ideme do mesta Komárna s nejakou hydinou alebo podobnými vecami a zbadajú, že sme Slováci, tak hovoria, že od (telepešov) nič nekúpia. I tieto malé dôkazy svedčia o tom, že naša budúcnosť je tu nemožná. Niektorí sú už v zúfalstve a vyslovujú sa, že ak nám nebude možné sa vystáhnúť a mali by tu ostať, radšej si vezmú život. Tie sľuby, čo hlásali z Maďarska, sa vôbec neplnia, ani na malé percento. Ešte sme len na začiatku a takéto činy sa prevádzajú. Čo bude potom ďalej, o rok, o dva. A neskoršie?

Uznávame Vaše ťažkosti s vystáhovalcami, a preto sa s prosbou obraciame na Vás. Za každých okolností nám umožnite vystáhnúť sa na Slovensko. Prípadne, ak by bolo možné, sprostredkujte nám nákladné vagóny, aby sme si každý mohli zobrať, čo sa dá.

Úctivo Vás prosíme, aby ste nám oznámili, akým spôsobom by sme mohli s Vami korešpondovať. Najlepšie by bolo adresovať na nejakú určitú osobu, aby sa to tunajšie úrady nedozvedeli.

Ubezpečujeme Vás, že tak ako sme pracovali dosiaľ, budeme pracovať aj v budúcnosti na zveľádovanie nového šťastného Slovenska.

Dúfame, že našej žiadosti vyhoviete, za čo Vám vopred srdečne ďakujeme.

Končíme s pozdravom našich bratov na novom Slovensku.

Za miestnu organizáciu Slovenskej ľudovej strany
Marcel B.-Ď., v. r.

Jozef O., v. r.
Ondrej P., v. r.
Ján B., v. r.
Nečitateľný podpis, v. r.

8. december 1938, Púchov.

Zápisnica napísaná na notárskom úrade s Viktóriou B., predtým obyvateľkou kolónie Aradpustatina pri obci Nová Vieska, ktorá vypovedala o násilí maďarských bezpečnostných orgánov, páchanom na kolonistoch pri ich vyhostovaní z teritória Maďarska.

Zápisnica

Do úradu sa dostavila Viktória B. Po upozornení, aby vypovedala pravdu, lebo je možné, že túto bude musieť potvrdiť prisahou, udáva nasledovné:

So svojím manželom Jurajom Botikom sme bývali v Aradpuszte, kde môj manžel bol učiteľom na slovenskej menšinovej škole. Rodičia manžela Juraj B. st. s manželkou Máriou, rodenou O., mali pridelený statok, ktorý tam obhospodarovali od roku 1930. V dobe obsadzovania tohto kraja maďarským vojskom môj manžel už bol mimo tohto územia a zostala som tam iba sama. Predpokladajúc, že podľa správ čs. rádia i maďarského rádia bude nám zaručená osobná a majetková bezpečnosť, zostala som s jeho rodičmi na spomenutom statku. V skutočnosti bolo to však ináč.

Obsadenie Aradpuszty sa stalo 7. 11. 1938 popoludní o 2. hodine. Je prirodzené, že slovenskí kolonisti z obavy, aby sa im nepomstili, zúčastnili sa uvítania obsadzujúceho maďarského vojska. Obsadzovanie prevádzali vojsko a „szabadsapatok“¹. Už pri vítaní pokrikovali na kolonistov: „Von s nimi, fuj, fuj, von s nimi“. Vítaná sa zúčastnili aj Maďari z obce Nová Vieska, ktorí poukazovali na kolonistov, že včera vraj s plačom odprevádzali čs. vojsko a dnes zas vítajú maďarské vojsko. Nato sa niekoľko vojakov vrhlo na kolonistov: na Mateja Z., Ondreja Č., Alžbetu B., rod. K., ktorej rozbili nos, a na Jána P., ktorých tiež veľmi zbili.

Na druhý deň, t. j. 8. 11. 1938 prišlo od Seldína (*Svodov*) 36 príslušníkov „szabadsapatok“ s úmyslom ubiť bratov K., z ktorých jeden bol legionár a druhý sa roku 1918 zúčastnil obsadzovania Československa. Omylom však hneď na kraji kolónie napadli Jána O. a Ondreja P., ktorých bili a takto chceli od nich vynútiť priznania, že sú legionári.

Keď títo popierali, že by boli legionármi, postavili ich ku stene, hrozili im zastrelením, pričom mierili na nich puškami. Keď ani takto si nemohli vynútiť priznanie, tak ich zbili po hlave, že niekoľko dní nepočuli. Na kolónii bola obmedzená sloboda voľného pohybu, a to natoľko, že nikto nesmel vychádzať zo svojho príbytku.

Dňa 15. 11. 1938 prišli do kolónie maďarskí žandári a všetkých kolonistov povyhánali z domov a donútili ich nasadnúť na vozy, pričom im nedovolili so sebou nič vziať okrem toho, čo mali na sebe.

Kľúče od bytov nám odobrali. Potom nás odviezli do Parkánu (*Štúrovo*) a ďalej nás internovali v Náne (*Štúrovo*) vo vojenských kasárňach, kde nás ponechali až do 22. 11. 1938. Počas internovania v Náne dva dni nám vôbec nedali jesť. Keď sme žiadali jedlo, povedali nám, že si môžeme kúpiť. Kto peniaze mal, ten si mohol jedlo kúpiť, kto nemal, ten hladoval.

Dva dni nám dávali za deň dvakrát jedlo. Spávali sme na holej dlážke bez kúrenia a bez prikrývok, takže sme trpeli zimou i hladom. Počas tohto internovania boli sme stále vypočúvaní, kde kto patrí a prečo prišiel tam a prečo prišiel do maďarského kraja kolonizovať.

Dňa 22. 11. 1938 nás prepustili s legitímáciami. Mohli sme odísť do svojich domovov,